

Почитуван Заменик на Претседателот на Владата на Република Македонија, г-дин Владимир Пешевски,

Почитувани гости,

Почитувани дами и господа,

Во името на Берзата и во мое лично име би сакал да ве поздравам и да ви се заблагодарам за учеството во работата на Конференцијата на македонскиот пазар на хартии од вредност 2013.

Ваков тип на конференција, во заедничка организација на Македонската берза, Комисијата за хартии од вредност и Централниот депозитар, се одржува за прв пат во историјата на нашиот пазар. Заедничката конференција е израз на уверувањето на сите три институции дека иднината на македонскиот пазар на хартии од вредност мора да се гради врз основа на единствена визија и што е можно поусогласени концепти на дејствување во наредниот период. Оваа стратешка определба дополнително добива на тежина поради актуелниот неповолен амбиент во кој веќе подолго време функционира македонскиот пазар на хартии од вредност како целина.

Минатата година од истото ова место зборувавме за тогашната статистичка крвна слика на Берзата. Констатиравме дека таа не е добра. Кажавме дека за македонскиот пазар на капитал и за берзата ова е тежок период, полн со предизвици и дилеми како да се опстои, како да се продолжи понатаму и како да се стане активен чинител на економските и финансиски текови. Посочивме дека ова се прашања за милион долари и дека немаме претензии дека можат да се одговорат брзо и лесно. Една година подоцна берзанската статистика, но и другите бројки на пазарот на капитал, не покажуваат некое посебно подобрување. Кај некои елементи на пазарната крвна слика дури може да констатираме и определено влошување. Хибернацијата продолжува, а објаснувањата на познавачите на проблематиката, како на оние кои непосредно работат во индустријата на хартии од вредност, така и на надворешните аналитичари, околу состојбите на пазарот, причините за истите и можностите за евентуален позитивен пресврт, постојано се повторуваат. Значи, нема да кажеме ништо ново доколку констатираме дека како последица на финансиската криза, намалената ликвидност и нараснатиот песимистички сентимент на инвеститорите веќе подолго време бележиме сукцесивно намалување и влошување на сите пазарни показатели.

Имајќи го ова предвид веројатно е добро уште еднаш, сите заедно, да се потсетиме каква е структурата на домашниот пазар на хартии од вредност, и примарен и секундарен, кои се главните фактори кои влијаат на понудата и побарувачката и кои се трендовите на овој план.

Во услови на банкоцентрична економија на страната на понудата на класичните финансиски инструменти на пазарот динамиката на случувања, особено во неоптимистички деловен амбиент, не може да биде којзнае каква (пред се кај акциите, а по се судејќи и кај обврзниците). Погolem простор на пазарот има за пласирање на алтернативни инструменти за што ќе стане збор и на денешната конференција. Тоа, пак, зависи од инвентивноста и интересот на финансиските институции. Компаниите се цврсто насочени кон банкарско кредитирање, а пазарот на капитал најчесто не им е лесно опиплива опција. Макроекономски ова може да биде и добро и лошо. Секоја економија во различни развојни фази била случај за себе. Состојбите се слични во речиси сите држави во Централна и Југоисточна Европа. Од друга страна едно од најгорливите прашања е неусогласеноста на банкарскиот и

корпоративниот сектор околу доволноста или недоволноста на кредитните текови. Одговорот на ова прашање не е црно-бел и за него може да се дискутира и да му се пристапува од ралични аспекти. Економската историја не учи дека алокацијата на ресурсите во една национална економија може да ја прават државата, банките или пазарот на капитал. Живееме во општествено-економски систем во кој ова не би требало да биде функција на државата, а, очигледно, поради низа причини од кои добар дел се вон финансискиот сектор, банкарската интермедијација моментално не е оптимална. Во ваков амбиент се поставува прашањето зошто компаниите сеуште не се обидуваат да приберат финансиски средства преку пазарот на капитал? Од наша страна, ние како институции имаме мисија да ја држиме отворена вратата на пазарот на капитал за компаниите што ќе се осмелат да тропнат на неа.

Во стручната јавност постои широк консензус дека поголем предизвик за нашиот пазар моментално е страната на побарувачката. Тука генерално постојат три чинители – секторот население, корпоративниот сектор и странците. Во последните неколку години очигледно е дека немаме нето-прилив на странски портфолио инвеститори и пазарот главно се темели на македонските физички лица и на домашните финансиски институции. Повеќе од јасно е дека на пазарот му е нужно потребно враќање на странските инвеститори кои би биле катализатор на нова динамика. Оттука, приоритет на Берзата и понатаму останува институционално вмрежување, сопственичко или функционално, со другите регионални пазари. Домашните физички лица се присутни на пазарот, во далеку помал обем од порано, со замрзнати позиции на повисоки ценовни нивоа и со стратегија на исчекување и брз излез при некоја идна конјуктура. Секако, нов нагорен ценовен тренд ќе предизвика и нови амбиции за заработки, но за тоа – потоа. Инвестициските фондови започнаа со работа непосредно пред кризата и досега не успеаа да привлечат поголеми средства кај нив на управување (моментално располагаат со околу 8,5 милиони евра). Пензиските фондови, поради задолжителниот месечен прилив на средства, се многу поголеми (управуваат со околу 370,3 милиони евра), но засега имаат инвестирано мал дел од нивната актива во домашни акции. Претпоставувам дека тие денес ќе ги образложат нивните причини во врска со овие состојби. Сепак, поради намалениот вкупен берзански промет структурното учество на домашните институционални инвеститори постојано расте. Во наредниот краткорочен период берзанската динамика многу ќе зависи токму од сентиментот на домашните инвеститори во услови на намалени каматни стапки и благорастечка стапка на инфлација, актуелното економско и политичко окружување во земјата и пошироко и перформансите и севкупното однесување на главните компании што се тргуваат на Берзата. Суштинската дилема на страната на побарувачката и понатаму ќе биде кој тип на инвеститори прв поагресивно ќе го заниша берзанското клатно, а тоа ќе биде поврзано со ликвидноста во системот, апетитите за прифаќање ризик и нивото на преовладувачки оптимизам.

Почитувани дами и господа, во оваа прилика би сакале да истакнеме дека веќе подолго време, како индустрија на хартии од вредност, се залагавме за системска поддршка на пазарот од страна на државата. Со задоволство можеме да констатираме дека првиот сет такви мерки веќе ги имаме. Актуелната задолжителна берзанска котација е една од можните мерки на страната на понудата. Во стручната јавност оваа законска новина предизвика противречни реакции. Слична мерка беше спроведена пред десетина години и од неа произлезе денешната физиономија на македонскиот секундарен пазар на хартии од вредност. До крајот на април, до кога според законски предвидениот рок се поднесуваа барањата за котација - до Берзата се доставени барања од 90 нови друштва. Според наше мислење при оценката на задолжителната котација треба да се има балансиран пристап и да се акцептира дека оваа мерка дефинитивно е добра во поглед на зголемување на транспарентноста на пазарот,

централизирање на информациите и низа други индиректни ефекти што може да се појават во иднина – алтернативно небанкарско финансирање, поефикасно корпоративно управување, подобар увид што се случува во компаниите, создавање на формулирани и предвидливи дивидендни политики и слично. Инсистирањето на тезата дека задолжителната котација е административна мерка го пренебрегнува фактот дека историски развојот на берзите и во најразвиените економии во голем степен зависел од одлуките и мерките што ги преземала државата. Во крајна линија и самиот концепт на акционерство и ограничената одговорност на деловните потфати е државна креација.

Во јавноста многу помалку се коментираше мерката, долго време посакувана, што се донесе истовремено со задолжителна котација и која е фокусирана на побарувачката на пазарот, а тоа е укинувањето на оданочувањето на капиталните добивки во наредните три години. Дополнително, донесени се и неколку други мерки во функција на интензивирање на промоцијата на пазарот и котираните компании, понагласени едукациски активности фокусирани кон различни таргет групи, како и определени мерки за поттикнување на издавањето на корпоративни и општински обврзници. Дел од овие мерки се во подготовка и ефектите од нив ќе ги почувствуваме во наредниот период. Секако, очекуваме ваквата системска поддршка на пазарот на хартии од вредност да продолжи и во иднина. Конференциите, како денешната, се идеално место за пласирање на предлози и идеи во оваа насока.

Факт е дека многу работи треба симултано да се случат, да настане една позитивна комбинација од фактори којашто во даден временски момент ќе придонесе берзанските движења да се карактеризираат со поголем промет и пораст на цените. Како што се уверивме претходните години, некогаш има и обратни процеси. На заживувањето на пазарот не може да се влијае само со една мерка. Мора да се случи комбинација од повеќе позитивни фактори – дел системски, дел спонтани.

Македонската берза, од своја страна, во наредниот период ќе вложи максимални напори успешно да го измена процесот на задолжителната котација. За доставување и за објавување на ценовно чувствителните информации ќе се користи постојната интернет софтверска апликација (СЕИНет), којашто е максимално кориснички ориентирана. Веќе се работи на нејзина надградба, со цел полесна дополнителна обработка и компарација на информациите. Берзата ќе го следи работењето на новокотираните компании, ќе контролира дали информациите ќе се објавуваат навремено, ќе реагира ако се пробиени роковите за известување, а по потреба ќе дава сугестии на компаниите и, како и досега, ќе работи на подигање на општото ниво на односите со инвеститори. Берзата, самостојно или на партнерска основа, ќе организира инвеститорски конференции на кои ќе им биде понудено на сите котираните друштва да остварат средби со институционални и приватни инвеститори во земјата и странство и ќе направи повторен обид да се анимираат котираните друштва за помасовно користење на интернет алатките за комуникација со инвеститорите. Ќе се финализираат активностите за ревизија на Кодексот за корпоративно управување на Берзата, со цел истиот да се прилагоди на измените во домашната легислатива и новите светски трендови и ќе се прошири опфатот на компаниите за кој ќе важи истиот. Ќе се анализираат можностите за воведување на нови инструменти на пазарот и ќе се пружи поддршка на финансиските посредници при издавањето на такви инструменти, со особен акцент на должничките и структурните хартии од вредност. Берзата активно ќе партиципира во заедничките проекти за едукација и промоција со Комисијата и Депозитарот, а ќе продолжи и со активностите на нејзиниот Тренинг центар. Кон крајот на година ќе се пристапи кон

усвојување на нови методологии за пресметка на берзанските индекси што ќе се наметне како неминовност поради задолжителната котација

Берзата во наредниот период ќе продолжи и ќе ја интензивира соработката со берзите вклучени во Меморандумот за партнерство на берзите од Југоисточна Европа (пред се, со берзите од Љубљана, Загреб и Белград) и со редовните активности во рамките на Федерацијата на евроазиските берзи (FEAS), со седиште во Истанбул. Во овој домен очекуваме набрзо да се отпочне со операционализација на определени конкретни проекти. Паралелно со ова, Берзата ќе продолжи и со својата проактивна политика на билатерална соработка со повеќе регионални берзи и детално ќе ги следи евентуалните берзански интеграции или аквизиции во регионот. Во овој контекст фокусот ќе биде на соодветно позиционирање во однос на идните потези на поголемите регионални берзи. Притоа, во зависност од развојот на настаните, ќе се анализираат и имплементираат староновите опции за влез во некоја помоќна берзанска алијанса.

Почитувани дами и господа, по ова обраќање, следуваат најавените конференциски панели на кои ќе имате можност да ги слушнете размислувањата на истакнати експерти (од нашата земја, но и од Турција, Србија, Хрватска, Словенија, Унгарија и Швајцарија) во врска со тоа што се случува на нашиот пазар, осврт на развојните правци и новите финансиски инструменти на одредени странски пазари, која е важноста на финансиската едукација и која е нејзината релација со финансиските кризи и економскиот раст. Воедно, и оваа година имаме чест на конференцијата специјален говор да одржи Гувернерот на Народната банка на Република Македонија, г-дин Димитар Богов, на кого од името на организаторите посебно му се заблагодарувам. Со говорот на Гувернерот започнува попладневниот дел на конференцијата и во очекување сме да ги слушнеме неговите видувања за макроекономските состојби и проекции. Во рамките на конференцијата ќе се изврши и традиционалното доделување на наградите за најтранспарентно котирано друштво “Кристално звоно”, а ќе се доделат и награди за овластен учесник и индивидуален брокер со остварен најголем промет и број на трансакции во 2012 година.

На крајот, би сакал да истакнам дека оваа конференција нема да можеше да се организира без поддршката што ја добивме од нашите спонзори. Им изразувам голема благодарност на златниот спонзор на конференцијата – Македонски Телеком, на сребрениот спонзор Прилепска Пиварница и на останатите спонзори – Алкалоид, Комерцијална и Халкбанка и пензиските фондови КБ Прво пензиско друштво и НЛБ Нов пензиски фонд, како и на медиумските покровители Капитал и МРТ.

Ви благодарам на вниманието и ви посакувам успешна и интересна конференција.